

Висновки. На підставі проведених досліджень встановлено, що кожна галузь виробництва із наведених товарних груп майже однаковою мірою потребує інвестиційних вкладень (x_i). Найбільше інвестиційних вкладень потребує деревина і вироби з деревини – 21,7%; готові харчові продукти – 17,9%. Водночас (y_i) інвесторам найвигідніше вкладати кошти у виробництво продуктів рослинного походження – 74,3%, живі тварини; продукти тваринного походження – 59%. Найнижчу привабливість для інвесторів має виробництво жирів та олії тваринного або рослинного походження.

Розроблений математичний метод дозволяє виробити практичні рекомендації з управління експортно-імпортною інвестиційною діяльністю реформованих аграрних підприємств Запорізької області на сучасному етапі. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів це є актуальним.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Назарова О.П. Розробка моделі оптимізації фінансування інвестиційних проектів для малих підприємств / О.П. Назарова, О.С. Андрущенко // Проблеми удосконалення управління в сучасних умовах: Міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 листоп. 2008 р. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 384–387.
2. Пехник А.В. Іноземні інвестиції в економіку України / А.В. Пехник. – К.: Знання, 2007. – 335 с.
3. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України / За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Техніка, 2009.

Модель инвестирования экспортно-импортной деятельности предприятий в Запорожской области

А.И. Гергец, О.П. Назарова

В статье особое внимание уделяется исследованию тенденций изменения инвестиционной деятельности сельскохозяйственной отрасли, разработана математическая модель и проанализирована экспортно-импортная инвестиционная деятельность предприятий Запорожской области.

Ключевые слова: моделирование инвестирования, экспортно-импортная деятельность, товарообмен, матрица, оптимальные стратегии.

Modeling of investment export-import activity of the enterprises in the Zaporozhye area

A. Gergets, O. Nazarova

In clause the special attention is given to research of the tendencies of change of investment activity of agricultural, developed mathematical model and made the analysis of export and import investment activity the region of Zaporozhye.

Key words: modeling of investment, export-import activity, barter, matrix, optimum strategy.

УДК 338.43(477.41)

КОВАЛЬ Н. В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: NadiaKoval@gmail.com

РИНОК МОЛОКА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано сучасний стан, основні тенденції та проблеми розвитку ринку молока Київської області, а також обґрунтовані конкретні пропозиції щодо удосконалення його організації й підвищення ефективності функціонування.

Ключові слова: ринок молока, дефіцит молока, молочне скотарство, державна підтримка виробників.

Постановка проблеми. Ринок молока і молокопродуктів є складовою частиною продовольчого ринку й відіграє важливу роль у формуванні продовольчої безпеки держави та її експортного потенціалу. За оцінками фахівців, дефіцит молока в Україні на сьогодні становить близько 8 млн т [1].

За даними Держмитслужби, у 2009 р. було експортовано молока і молочних продуктів близько 933 тис. т в перерахунку на молоко, що на 20% менше, ніж у 2008 р. Імпорт молока і молокопродуктів за цей період склав 469 тис. т молокопродуктів у перерахунку на молоко, або в 2 рази більше, ніж у 2008 р. Зокрема було ввезено 16,3 тис. т вершкового масла та 9,1 тис. т сирів. Зростання імпорту молокопродуктів в Україну у 2009 р. пов'язано, головним чином, зі збільшенням в 5,9 разів ввезення вершкового масла (16347 т у 2009 р. проти 2786 т у 2008 р.), 91% якого мають білоруське походження, та збільшенням у 18 разів імпорту молока та вершків (згущених

та сухих) [2]. Зростання імпорту вершкового масла пов'язано, головним чином, зі зменшенням вітчизняного його виробництва внаслідок несприятливої цінової кон'юнктури на світовому ринку сухого молока, яке є похідним продуктом виробництва масла. Голова Ради директорів Спілки молочних підприємств України В. Чагаровський зауважує, що імпортне вершкове масло надходить не безпосередньо на ринок споживання, а використовується як джерело молочної сировини, його переробляють на сметану та суміші для виробництва твердих сирів [3]. Міністерство агрополітики восени 2010 р. розглядало можливість імпорту до кінця року 17 тис. т молока і 20 тис. т масла, щоб покрити дефіцит цих продуктів в Україні [4]. По суті, в Україні триває молочна криза.

Метою дослідження є аналіз розвитку ринку молока Київської області та обґрунтування конкретних пропозицій щодо удосконалення його організації й підвищення ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан, проблеми та перспективи розвитку ринку молока та молокопродуктів в Україні висвітлені в публікаціях М. М. Ільчука [5], Т. Л. Мостенської, П. Т. Саблука, О. М. Шпичака та інших науковців. Проте, на нашу думку, проблеми розвитку ринку молока Київської області є недостатньо вивченими.

Результати досліджень та їх обговорення. За фізіологічними нормами людина має споживати за рік 380 кг молока. Тож для забезпечення населення області молоком та молочними продуктами слід виробляти не менше 654 тис. т молока (на 01.01.2010 р. в Київській області проживало 1721 тис. мешканців). Аналіз стану молочного скотарства за 2001–2009 рр. свідчить про значне зменшення обсягів виробництва молока. У 2009 р. господарства усіх категорій Київської області виробили 475,8 тис. т молока (4,1% молока, виробленого в Україні), що на 34% менше порівняно з 2001 р. і на 70% – порівняно з 1990 р. (табл. 1).

Таблиця 1 – Виробництво молока за категоріями господарств (тис. т)

	Роки										2009 р. у % до 2001 р.	2009 р. у % до 1990 р.
	1990	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
Господарства усіх категорій	1592	720,1	764,3	695,0	709,6	692,8	612,5	541,4	505,7	475,8	66,1	29,9
Сільськогосподарські підприємства	1296	316,6	322,9	265,6	270,6	262,5	239,0	211,8	200,6	204,3	64,5	15,8
Домогосподарства	296	403,5	441,4	429,4	439,0	430,3	374,0	329,6	305,1	271,5	67,3	91,7
Питома вага господарств населення, %	18,59	56,03	57,75	61,78	61,77	62,11	61,0	60,88	60,66	57,06	X	X

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики у Київській обл.

З табл. 1 видно, що протягом 2001–2005 рр. у валовому виробництві молока спостерігалось збільшення питомої ваги домогосподарств. Цей показник досяг свого максимального значення – 62,11 % у 2005 р., після чого відбулося його зменшення до 57,06% у 2009 р., що фактично збігається з рівнем 2001 р. Це відбулося за рахунок незначного (на 1,8%) зростання у 2009 р. порівняно з 2008 р. виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами за подальшого його зменшення домогосподарствами.

Зменшення виробництва молока в області зумовлено скороченням поголів'я корів, яке характеризують дані таблиці 2.

Таблиця 2 – Поголів'я великої рогатої худоби за категоріями господарств, тис. голів

	Роки										2009 р. у % до 2001 р.	2009 р. у % до 1990 р.
	1990	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009		
Господарства усіх категорій ВРХ	1307,8	430,6	407,4	333,5	296,6	266,2	241,1	207,2	176,5	161,4	37,5	12,3
у т.ч. корови	473,5	235,0	213,5	185,0	163,0	142,6	123,5	108,4	93,3	86,2	36,7	18,2
Сільськогосподарські підприємства ВРХ	1161,0	291,5	273,3	217,1	191,1	171,9	154,9	134,0	113,9	105,6	36,2	9,1
у т.ч. корови	379,9	122,7	105,4	87,0	73,5	65,5	56,0	49,4	43,3	41,0	33,4	10,8
Домогосподарства ВРХ	146,8	139,1	134,1	116,4	105,5	94,3	86,2	73,2	62,6	55,8	40,1	38,0
у т.ч. корови	93,6	112,3	108,1	98,0	89,5	77,1	67,5	59,0	50,0	45,2	40,2	48,3

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики у Київській обл.

У всіх категоріях господарств протягом 2002-2009 рр. поголів'я зменшилось на 148,8 тис. голів, або на 63,3%, зокрема, у сільськогосподарських підприємствах – відповідно на 81,7 тис. голів

(на 66,6%), у господарствах населення – на 67,1 тис. голів (на 59,8%). Скорочення поголів'я відбувається набагато вищими темпами, ніж в цілому по Україні (44,4% за 2002–2009 рр.). Станом на початок 2010 р. чисельність поголів'я корів в Київській області складала 86,2 тис. голів, або 3,15% загальної чисельності поголів'я корів у всіх категоріях господарств України. В господарствах населення утримувалось 52,44% загального поголів'я корів. Проте, слід підкреслити, що в Київській області, поряд з Чернігівською, Полтавською та Сумською областями, зберігається найбільша чисельність поголів'я в господарствах суспільного сектору. В цих областях зосереджена майже третина загального поголів'я крупнотоварного виробництва молока [6].

У 2009 р. порівняно з 2001 р. надій молока від корови в усіх категоріях господарств підвищився на 75%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах він зріс вдвічі, а в господарствах населення – на 51%. У 2009 р. продуктивність корів у господарствах усіх категорій Київської області становила у середньому 5106 кг (у сільськогосподарських підприємствах – 4980 кг, у господарствах населення – 5209 кг), що на 30,82% вище, ніж в середньому по Україні (3903 кг). У господарствах населення продуктивність корів на 4,6% вища, ніж у сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності (табл.3).

Таблиця 3 – Середній річний надій молока від однієї корови, кг

	Роки										2009 р. у % до 2001 р.
	1990	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Господарства усіх категорій	3228	2918	3242	3240	3822	4262	4335	4456	4768	5106	174,98
Сільськогосподарські підприємства	3276	2455	2728	2624	3269	3805	3925	4111	4463	4980	в 2,03 рази
Особисті підсобні господарства	X	3442	3774	3810	4282	4609	4652	4716	4999	5209	151,34

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики у Київській обл.

На продуктивність корів вплинуло поліпшення селекційно-племінної роботи та зміцнення кормової бази. Зокрема, в племзаводах «Плосківський», «Бортничі», «Терезине», «Дзвінкове», «Чайка», «Олександрівка» створені високопродуктивні стада української чорно-рябої молочної породи, яка створена схрещуванням чорно-рябої худоби вітчизняної селекції з голштинською (коровам голштинської породи належать усі рекорди молочної продуктивності – максимальний удій одержано від кубинської корови Убре Бланка (Біле Вим'я) у 1981 р. – 27674 кг молока за 364 дні лактації з вмістом жиру 3,8%, рекорд добового надою – 110,9 кг). Молочна продуктивність у кращих племінних стадах української чорно-рябої молочної породи становить 6000-8000 кг молока жирністю 3,6-3,8%.

Необхідно зазначити, що поліпшення якості кормів і розведення високопродуктивної худоби сприяє зменшенню витрат кормів на одиницю продукції. Витрати корму на 1 кг молока в названих племінних господарствах становлять 0,9-1,1 кг корм. од. [7].

Слід зазначити, що Українська молочна компанія побудувала в Згурівському районі Київської області тваринницький комплекс на 2000 голів корів, в т.ч. 1200 корів дійного стада. Надій на одну корову, яку вирощують на фермах Української молочної компанії, становить 9000 л молока на рік. Збутова ціна вдвічі вище собівартості. Поголів'я корів закуповується в Німеччині, Англії, Данії, планується в США. Вартість однієї голови – 2,5 тис. євро, вартість 1 скотомісця – 8-10 тис. доларів. Окупність проекту – 6–7 років, але цей бізнес стабільний і прибутковий [8].

Проте слід пам'ятати, що Україна в цілому і Київська область зокрема значно відстають за рівнем продуктивності молочної скотарства від розвинених країн світу, з якими Україна прагне конкурувати на світових ринках, вступивши до СОТ. Так, в країнах Європи молочна продуктивність становить 6,2 тис. кг на корову, у США – 9,1 тис. кг, в Японії – 9,2 тис. кг [9, с. 62]. Використання господарствами Ізраїлю у 2001 р. ізраїльсько-голштинської породи корів дозволило за 305-денний період лактації отримати в кібуцах (колективних господарствах) і господарствах типу «Мошав» (індивідуальні фермерські господарства) відповідно 11376 і 10345 кг молока від однієї корови [10, с.70].

Незважаючи на зменшення виробництва молока у 2009 р. на 5,91% порівняно з 2008 р., реалізація молока і молочних продуктів переробним підприємствам усіма категоріями господарств

Київської області збільшилася на 17,8%, що відбулося за рахунок зростання на 46,52% надходження молока від сільськогосподарських підприємств за зменшення на 7,2% надходження молока від господарств населення та на 8,04% від інших господарських структур. Слід зауважити, що товарність молока в господарствах населення набагато нижча, ніж в сільськогосподарських підприємствах. У 2009 р. господарства населення виробили молока на 32,89% більше порівняно із сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності. При цьому молокопереробні підприємства прийняли від них 101,0 тис. т, або 37,21% від їх валового виробництва, тоді як у сільськогосподарських підприємств рівень товарності по цьому каналу реалізації становив 172,4 тис. тонн, або 84,4%. Низька товарність молока в особистих господарствах населення пояснюється використанням значної частини молока для власного споживання, на корм худобі, продажем на ринку. Молокозаводи віддають перевагу закупівлям молока у сільськогосподарських підприємств, це дає можливість отримати якіснішу сировину та зменшити транспортні витрати на збір та перевезення продукції.

Основним каналом реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами є реалізація переробним підприємствам. Питома вага цього каналу в загальному обсязі реалізованого молока в 2009 р. становила 97,7%.

У 2009 р. згідно з вимогами стандарту ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі», від сільськогосподарських підприємств області було прийнято для переробки 172419 т молока, у тому числі 6217 т, або 3,6% до загального обсягу гатунку «екстра», 49865 т, або 28,9% вищого гатунку, 96122 т, або 55,8% першого гатунку, 14948 т, або 8,7% другого гатунку та 5267 т, або 3,0% негатурного. Позитивною тенденцією порівняно з 2008 р. є виробництво та продаж молока гатунку «екстра», а також зменшення з 7,4 до 3,0% частки негатурного молока.

Відповідно до Державного стандарту України (ДСТУ 3662-97) «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі», оцінка молока здійснюється за вмістом у молоці жиру та білка у співвідношенні 40:60%, базисні норми вмісту жиру та білка прийняті в Україні на рівні відповідно 3,4 та 3%. Жирність молока, проданого переробним заводам сільськогосподарськими підприємствами Київської області протягом 2001–2009 рр., становила близько 3,5%. Статистичні дані стосовно вмісту білка в молоці, на жаль, відсутні. Згідно з дослідженнями М. М. Ільчука, нині вміст білка в молоці, що надходить на молочні заводи, становить 2,7–2,9% [5]. Для порівняння наведемо показники якості молока у нашого сусіда Польщі – члена ЄС: базисна жирність – 3,6; базисний білок – 3,2; на переробку йде молоко класу «екстра» [7].

Якість молока оцінюється не лише за вмістом жиру та білка, а й за кількістю соматичних клітин, яка в 1 кубічному сантиметрі молока вищого гатунку не повинна перевищувати 300 тис. Наявність соматичних клітин призводить до послаблення діяльності молочнокислих бактерій та ферментів під час вироблення кисломолочних продуктів і сирів. Молоко з високим вмістом соматичних клітин не придатне для сироваріння.

Для того, щоб одержати молоко з вмістом соматичних клітин менше 300 тис. в 1 кубічному сантиметрі, необхідна відповідна технологія його виробництва: машинне доїння з маніпуляторами (забезпечує своєчасне відключення апаратів і цим попереджує захворювання корів на мастит), молокопровід, фільтрування та охолодження молока. Це технічно, технологічно й економічно можливо лише на великих фермах. Такі підприємства створюються і в Київській області, наприклад приватно-орендна агрофірма «Узинська», «Сухоліси» (Білоцерківський район Київської області).

Диференціювання показників якості молока повинне відображатися на рівні закупівельних цін (з урахуванням напрямів використання сировини). Середня ціна закупівлі молока переробними підприємствами у 2009 р. становила 1882,0 грн за т, зокрема від сільськогосподарських підприємств – 2096,7 грн/т, господарств населення – 1511,1 грн/т. Середні ціни реалізації молока та молокопродуктів за різними каналами реалізації зросли у 2009 р. порівняно з 2008 р. на 2,14%. Для порівняння: середня закупівельна ціна на молоко в країнах ЄС у грудні 2009 р. (в євро за 100 кг) – 28,91: Італія – 30,41; Франція – 28,75; Португалія – 28,90; Німеччина – 26; Іспанія – 30,09; Греція – 36,97; Чехія – 24,88; Естонія – 23,42; Латвія – 24,11; Литва – 25,18; Польща – 25,73 [11].

Від цін реалізації молока та молокопродуктів, а також від їх собівартості, залежить рентабельність виробництва та реалізації молока. Що стосується собівартості виробництва молока, то найнижчу виробничу собівартість 1 ц молока у 2009 р. мали державні підприємства (154,75 грн), інші підприємства, включаючи міжгоспи (154,61 грн) та сільськогосподарські виробничі коопе-

ративи (157,15 грн), тоді як найвищу – селянські (фермерські) господарства (174,78 грн) та господарські товариства (172,30 грн) за середньої собівартості по сільськогосподарських підприємствах – 168,16 грн.

У структурі витрат на виробництво молока сільськогосподарськими підприємствами Київської області найбільша частка за даними 2009 р. припадає на прямі матеріальні витрати – 61,84% (з них на корми – 43,38%) та прямі витрати на оплату праці – 21,18%.

Рентабельність реалізації молока протягом 2001–2009 рр. змінювалась від 3,6 грн збитку на 100 грн витрат до 17,2 грн прибутку (табл. 4).

Таблиця 4 – Результати від реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами Київської області

	Роки								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Реалізовано продукції, ц	2439203	2475650	2023454	2129521	2097758	1896528	1693035	1767895	1891269
Повна собівартість продукції, тис. грн	148448,7	147407,6	134123,3	170469,4	203637,4	203664,8	225945,7	338850,6	363118,1
Чистий дохід (виручено), тис. грн	165752,0	142072,5	157149,6	182290,0	231578,9	199945,1	251778,8	326712,1	353330,3
Прибуток (збиток), тис. грн	17303,3	-5335,1	23026,3	11820,6	27941,5	-3719,7	25833,1	-12138,5	-9787,8
Повна собівартість 1 ц, грн	60,86	59,54	66,28	80,05	97,07	107,39	133,46	191,67	192,00
Ціна реалізації 1 ц, грн	67,95	57,89	77,66	85,60	110,39	105,43	148,71	184,80	186,82
Рівень рентабельності (збитковості), %	11,7	-3,6	17,2	6,9	13,7	-1,8	11,4	-3,6	-2,7
Кількість господарств (всього)	554	509	414	352	288	257	215	186	161
Кількість господарств, які одержали збитки	296	361	220	207	140	173	100	96	94

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Київській обл.

Низький рівень рентабельності у 2002 р. пов'язаний зі зниженням цін реалізації порівняно з попереднім роком на 14,81%, тоді як собівартість молока знизилась лише на 2,17%. Саме у 2002 р. найбільша кількість господарств (70,92% від загальної кількості) одержала збитки (табл. 4). У 2006 р. також спостерігаємо зниження ціни реалізації та зростання собівартості 1 ц молока порівняно з попереднім роком. У 2008 та 2009 рр. відбувалось зростання витрат на виробництво молока, одночасно зростання закупівельних цін стримувалось низькою купівельною спроможністю населення та штучним заниженням цін переробниками. В тому, що переробники такі занижують закупівельні ціни, нас переконують такі дані: індекс споживчих цін на молоко в Україні у 2009 р. склав 116,6%, індекс цін виробників молочних продуктів та морозива – 124,5%, індекс закупівельних цін – 96,1% [2]. Узгоджені антиконкурентні дії, що проявляються в одночасному зниженні закупівельних цін переробниками молока нижче собівартості – це вирок галузі молочного скотарства. Слід зауважити, що 04.11.2009 р. КМУ була прийнята Постанова «Про затвердження мінімально допустимого рівня цін на продукцію тваринництва на 2010 р.». Проте постанова – не закон, вона лише рекомендує підприємствам купувати молоко за певними цінами. Штрафні санкції за порушення постанови не передбачені.

Виходом із ситуації є створення обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів. Переваги такої організаційно-правової форми розглянемо на прикладі кооперативу «Ратай», що об'єднує власників корів із 12 сіл Заліщицького району Тернопільської області. Завдяки подарованому японському молоковозу, який може охолоджувати сировину, визначати її якість, та іншому обладнанню «Ратай» формує великі партії молока досить високої якості. Тому закупівельні ціни на молоко вдвічі вищі, ніж в інших селах та регіонах. Окрім заготівлі молока, кооператив постачає своїм членам дешеві комбікорми, налагодив племінну справу, надає ветеринарні послуги, впроваджує нові технології годівлі, починає оснащувати господарства, які утримують по 4-5 корів, доїльними апаратами. В результаті поголів'я худоби в селах, де господарює «Ратай», стабілізувалося і почало поступово зростати [1].

Слід звернути увагу на те, що підприємства різних організаційно-правових форм мають різні результати від реалізації молока (табл. 5).

Таблиця 5 – Реалізація молока підприємствами різних організаційно-правових форм, 2009 р.

Показники	Кількість продукції, ц	Повна собівартість 1 ц, грн	Ціна реалізації 1 ц, грн	Рівень рентабельності (%)	Кількість господарств	
					Всього	у т. ч., які мали збитки
Господарські товариства	1249737	199,51	192,12	- 3,7	97	63
Приватні підприємства (включаючи фермерські)	318167	178,96	182,74	2,1	38	17
з них селянські (фермерські) господарства	43318	203,62	217,30	6,7	5	2
Сільгоспокооперативи (виробничі)	136626	173,68	182,03	4,8	12	5
Інші підприємства (включаючи міжгоспи)	60107	171,01	159,17	- 6,9	5	3
Недержавні підприємства	1764637	192,83	188,52	- 2,2	152	88
Державні підприємства	126632	180,32	163,14	- 9,5	9	6
Сільськогосподарські підприємства	1891269	192,00	186,82	- 2,7	161	94

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Київській обл.

Найвищий рівень рентабельності, за даними 2009 р., мають селянські (фермерські) господарства – 6,7% та виробничі сільгоспокооперативи – 4,8%. Інформація про ефективність виробництва молока в різних за організаційно-правовою формою сільськогосподарських підприємствах є досить важливою для потенційних інвесторів, оскільки вкладати кошти доцільно в підприємства з хорошими стартовими показниками, що сприятиме зростанню ефективності інвестицій.

Що стосується державної підтримки виробників молока, то у 2008-2009 рр. основні суми державної підтримки виробникам молока надходили відповідно до Закону України «Про податок на додану вартість» за рахунок сум ПДВ, що повинні сплачуватись до бюджету переробними підприємствами за реалізоване ними молоко. У 2008 р. було виплачено дотацій на молоко – 1709,3 млн грн, що в розрахунку на 1 т склало 316,7 грн (19,4% у ціні закупівлі). У 2009 р. було виплачено 1016,3 млн грн, що в розрахунку на 1 т склало 214,3 грн (13% у ціні закупівлі) [2]. Проте з 01.01.2011 р. згаданий механізм дотації планується скасувати і надавати її в розрахунку на одну корову. Керівники великих господарств вважають, що обсяги державної допомоги скоротяться таким чином у 5-6 разів, а фахівці прогнозують зловживання у разі надання дотації в індивідуальному секторі внаслідок відсутності загальнодержавного реєстру власників молочної худоби [1].

З метою стимулювання виробників молока випускати високоякісну продукцію був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про молоко та молочні продукти» щодо безпечності та якості молочної продукції» від 15.04.2010 р., яким передбачена доплата виробникам молока гатунку «екстра» у розмірі 25%, молока вищого гатунку – 20% до закупівельної ціни [12].

Висновки. Таким чином, на підставі проведеного аналізу розвитку ринку молока Київської області можна зробити загальний висновок про те, що для його подальшого ефективного функціонування необхідно зупинити скорочення й розпочати нарощування поголів'я корів, поліпшити породний склад маточного поголів'я, формувати спеціалізоване високопродуктивне молочне стадо у сільськогосподарських підприємствах. Значну увагу слід приділити впровадженню нових технологій утримання, годівлі, ветеринарного обслуговування тварин. Якісне поліпшення поголів'я в господарствах приватного сектору необхідно здійснювати шляхом максимального використання штучного осіменіння, організації продажу населенню корів високопродуктивних порід, забезпечення підтримки фермерам для їх придбання та розведення.

З метою нарощування виробництва молока вищого гатунку та класу «екстра» слід надавати підтримку середнім та великим виробникам молочної сировини, включаючи як агроформування суспільного сектору, так і фермерські селянські господарства. Необхідно повернутися до реалізації Програми розвитку обслуговуючої сільськогосподарської кооперації, створювати кооперативи із заготівлі молока від приватного сектору із запровадженням механічного доїння, механічного очищення, охолодження та транспортування молока. Для того, щоб молочний сектор здолав труднощі, пов'язані з лібералізацією і посиленням конкуренції зі вступом до СОТ, необхідно підвищувати концентрацію виробництва і адаптувати сектор до вимог законодавства ЄС з гігієни і якості.

Щоб підвищилась окупність галузі, тобто збільшився прибуток від реалізації молока, необхідно зменшити витрати на виробництво за рахунок запровадження раціональної годівлі тварин, впровадження комплексної механізації та підвищення якості продукції, що сприятиме зростанню закупівельних цін. З метою захисту сільськогосподарського виробника від зниження закупівельних цін переробниками, уряду слід регулювати мінімально допустимі ціни на продукцію тваринництва.

Звичайно, все це потребує значних інвестицій. Галузь молочного скотарства є дуже капіталомісткою внаслідок технологічних особливостей та високої вартості корів, як найважливішого засобу виробництва. Разом з тим, невисокий рівень рентабельності молочного скотарства не дозволяє йому накопичити власні фінансові ресурси для будівництва, реконструкції чи модернізації тваринницьких ферм або системи кормовиробництва. Тому для подальшого ефективного функціонування галузі необхідно проводити гнучку інвестиційну політику, яка передбачає залучення молокопереробних підприємств, що спеціалізуються на виробництві високорентабельної молочної продукції (молоко, кефір, ряжанка, йогурт) і зацікавлені в отриманні достатньої кількості високоякісної сировини, до інвестування в галузь молочного скотарства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Карпенко О. Село без корови – не село / О. Карпенко // Сільські вісті. – 2010. – №78.
2. Ситуація на ринку молока і молокопродуктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/prom/ukr/4044.html>
3. Вадим Чагаровський: У найближчі 5 років нам не потрібен європейський ринок молочних продуктів... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroconf.org/content/vadim-chagarovskiy-u-nayblizhchi-5-gokiv-pam-ne-potriben-ievropeyskiy-rinok-molochnih>
4. Стецун Н. МинАПК рассматривает возможность импорта молока и масла, чтобы покрыть дефицит этих продуктов в Украине / Н. Стецун // Экономические известия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aaa-agro.com/comments/8003.html>
5. Ільчук М.М. Ефективне функціонування молокопродуктового підкомплексу України / М. М. Ільчук. – К.: Нічлава, 2004. – 312 с.
6. Рынок молока и молочных продуктов Украины // Молочное дело. – 2008. – №2. – С.12-20.
7. Скотарство молочне, порода українська чорно-ряба молочна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroa.net/animals/catalog/ag-1/a-2/ab-80/>
8. ТОВ «Українська молочна компанія» побудує в Житомирській обл. сучасний тваринницький комплекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biz.zhzh.info/news/2008-05-16-425>
9. Бондаренко В.М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні / В.М. Бондаренко // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 61-64.
10. Березівський П. С. Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств: теорія, методика, практика: моногр. / П. С. Березівський, А. М. Желєзняк. – Львів, 2008. – 198 с.
11. Баца В. Молочні ріки без киселевих берегів / В. Баца // Вільне життя плюс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vilne.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4538:molochni-riky-bez-kyselevyh-beregiv&catid=4:ekonomika&Itemid=11
12. Українські виробники високоякісного молока отримують дотації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/article/print/groshi/ukrainski-virobniki-visokoyakisnogo-moloka-otrima...>

Рынок молока Киевской области: проблемы и перспективы развития

Н. В. Коваль

Проанализировано состояние, основные тенденции и проблемы развития рынка молока Киевской области, а также обоснованы конкретные предложения по усовершенствованию его организации и повышению эффективности.

Ключевые слова: рынок молока и молокопродуктов, дефицит молока, молочное скотоводство, государственная поддержка производителей

Dairy market in Kyiv region: problems and development perspectives

N. Koval

The paper deals with the analysis of modern conditions, main tendencies and development problems of dairy market in Kyiv region. It also gives grounds to concrete proposals on its organization improvement and functioning efficiency increase.

Key words: dairy market, milk deficiency, milk cattle-breeding, state support of manufacturers